

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 vtrum venditor teneatur dicere vitium rei venditæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

operatio est iniusta, ut ex supradictis patet: teneatur tamen cum ad eius notitiam pervenerit, damnum recompenare emptori. Et quod dictum est de venditore, etiam intelligendum est ex parte emptoris. Contingit enim quandoque venditorem credere rem suam esse minus pretiosam quantum ad speciem, sicut si aliquis vendat aurum loco auricalchi, emptor si id cognoscat, iniuste emit, & ad restitutionem tenetur: eadē ratio est de defectu qualitatis, & quantitatibus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod aurum, & argentum non solum cara sunt propter utilitatem vaforum, quae ex eis fabricantur, aut aliorum huiusmodi, sed etiam propter dignitatem, & puritatem substantiae ipsorum. Et ideo si aurum, vel argentum ab alchymicis factum, veram speciem non habeat auri, & argenti, est fraudulenta & iniusta venditio: praesertim cum sint aliqua utilitates auri, & argenti veri, sicut naturalem operationem ipsorum, quae non conveniunt aut per alchymiam sophisticationem. Sicut quod habet proprietatem laetificandi, & contra quaedam infirmitates medicinaliter iuvat. Frequētius etiam potest poni in operatione, & diutius in sua puritate permanet aurum verum, quam aurum sophisticatum. Si autem per alchymiam fieret aurum verum, non esset illicitum ipsum pro vero vendere: quia nihil prohibet artem uti aliquibus naturalibus causis ad producendum naturales, & veros effectus, sicut Aug. dicit 13. de Tri. de his, quae arte demonum sunt.

AD SECUNDUM dicendum, quod mensuras rerum venalium necesse est in diversis locis esse diversas propter diversitatem corporum, & inopia rerum: quia ubi res magis abundat, consueverunt esse maiores mensurae. In unoquoque tamen loco ad rectores civitatis pertinet determinare, quae sint iustae mensurae rerum venalium, pensatis conditionibus locorum, & rerum. Et ideo has mensuras publica auctoritate, vel consuetudine institutas praeterire non licet.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut Aug. dicit in 11. de civitate Dei, Pretium rerum venalium non consideratur secundum gradum naturae, cum quandoque plura vendatur unus equus, quam unus servus: sed consideratur secundum quod res in usum hominis veniunt. Et ideo non oportet

quod venditor, vel emptor cognoscat occultas rei venditae qualitates, sed illas solum, per quas reddit humanis visibus apta, puta, quod equus sit fortis, & bene currat: & similiter in ceteris. Has autem qualitates de facili venditor, & emptor cognoscere possunt.

ARTICVLVS III.

Utrum venditor teneatur dicere vitium rei venditae.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod venditor non teneatur dicere vitium rei venditae. Cum enim venditor emptorem ad emendum non cogat, videtur eius iudicio rem, quam vendit, supponere: sed ad eundem pertinet iudicium, & cognitio rei: non ergo videtur imputandum venditori, si emptor in suo iudicio decipitur, praecipitanter emendo absque diligenti inquisitione de conditionibus rei.

¶ 2. Praeterea. Stultum videtur, quod aliquis id faciat, unde eius operatio impediatur: sed si aliquis vitia rei vendendae indicet, impedit suam uenditionem. Unde Tull. in lib. de Offi. inducit quendam dicentem. Quid tam absurdum, quam si domini iussu ita praeco praediceret, Domum pestilentem vendo: ergo venditor non tenetur dicere vitia rei venditae.

¶ 3. Praeterea. Magis necessarium est homini ut cognoscat viam virtutis, quam ut cognoscat vitia rerum, quae uenduntur: sed homo non tenetur cuiuslibet consilium dare, & ueritatem dicere de his, quae pertinent ad uirtutem, quamuis nulli debeat dicere falsitatem. ergo multo minus tenetur venditor vitia rei venditae dicere, quasi consilium dando emptori.

¶ 4. Praeterea. Si aliquis teneatur dicere defectum rei venditae, hoc non est nisi ut minuatur de pretio: sed quandoque diminueretur de pretio etiam absque uitio rei venditae propter aliquid aliud, puta, si venditor deferret triticum ad locum, ubi est carissima frumenti, sciat multos posse uenire, qui deferant: quod si sciret ab ementibus, minus pretium darent. Huiusmodi autem non oportet dicere uenditorem, ut uideatur: ergo par ratione nec uitia rei venditae.

SED CONTRA est, quod Ambrosius dicit in libro de Officiis. In contractibus uitia eorum, quae uenit, prodi iubentur, ac nisi intima ueritatem uenditor, quamuis in ius emptoris transierint, doli actione uacuantur.

RESPONDEO. Dicendum, quod dare alicui occasionem periculi, uel damni semper est illicitum, quamuis non sit necessarium, quod homo alteri semper det auxilium, uel consilium pertinens ad eius qualemcumque promotionem: sed hoc solum est necessarium in aliquo casu determinato, puta, cum alius eius curae subdatur, uel cum non potest ei per alium subueniri. Venditor autem, qui rem uendendam proponit, ex hoc ipso dat emptori damni, uel periculi occasionem, quod rem uitiosam ei offert, si ex eius uitio damnum, uel periculum incurrere possit. Damnum quidem, si propter huiusmodi uitium res, quae uendenda proponitur, minoris sit pretii: ipse uero propter huiusmodi uitium nihil de pretio subtrahat. Periculū

Secunda Secunda S. Thomae. 2 4 autem

se, uel per alium occultū defectū ei quae emit, quae dicitur rei: ut sic & seipsū seruauerit indēnem, & proximo occasione dānicā dī alteri nō dederit. Tertiū est in rīfio ne ad quartū, quod regulariter cōsiderat i emptione, & uenditione p̄uū p̄sens, nō futurū, aut p̄teritū. In quōdā tñ cōtractibus, qñ. serat res suas seruaturus, ut futuro tpe uenderet, uel cū emit res futuro tpe assignandas, rō p̄tū suū habet: ut patet extra. de usuris, capit. Nautiganti, &c.

Super

Quel. 2. artic. 10.

lib. 3. parum sane mediū libri, in cap. cuius titulus est. In contractibus cōmuniū, q̄ forma hōne sit, in fine illius.

Lib. 3. c. 180. parum a prin. com. 4.

lib. 3. c. 180. parum a prin. com. 4.

lib. 3. c. 180. parum a prin. com. 4.

autem, si propter huiusmodi vitium vsus rei redda-
 tur impeditus, vel noxius, puta, si aliquis alicui ven-
 dat equum claudicantem pro veloci, vel ruinosam
 domum pro firma, vel cibum corruptum, siue ve-
 nenosum pro bono. Vnde si huiusmodi vitia sint
 occulta, & ipse non detegat, erit illicita, & dolosa ve-
 ditio, & tenetur venditor ad damni recompensatio-
 nem. Si vero vitium sit manifestum, puta, si equus
 sit monoculus, vel cum vsus rei, etsi non competat
 venditori, potest tamen esse conueniens alijs, & ip-
 se propter huiusmodi vitium, subtrahat quantum
 oportet de pretio, non tenetur ad manifestandum
 vitium rei: quia forte propter huiusmodi vitium em-
 ptor vellet plus subtrahi de pretio, quam esset sub-
 trahendum. Vnde potest licite venditor indemni-
 tati suae consulere, vitium rei reticendo.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod iudicium
 non potest fieri nisi de re manifesta. Vnusquisque
 enim iudicat secundum quod cognoscit, ut dicitur *
 in 1. Eth. Vnde si vitia rei, quae vendenda proponi-
 tur, sint occulta, nisi per venditorem manifestetur,
 non sufficienter committitur emptori iudicium:
 secus autem esset, si essent vitia manifesta.

AD SECUNDVM dicendum, quod non oportet quod ali-
 quis per praedictum vitium rei venditae praenuntiet: quia
 si praediceret vitium, exterreretur emptores ab emen-
 do, dum ignorarent alias conditiones rei, secundum
 quas est bona, & utilis: sed singulariter est dicendum
 vitium rei ei, qui ad emendum accedit, qui potest si-
 mul omnes conditiones adinuicem comparare bo-
 nas, & malas. Nihil enim prohibet rem in aliquo vi-
 tiosam, in multis alijs utilem esse.

AD TERTIVM dicendum, quod quamuis ho-
 mo non teneatur simpliciter omni homini dicere
 veritatem de his, quae pertinent ad virtutes: tenetur
 tamen in casu illo de his dicere veritatem, quando
 ex eius facto alteri periculum immineret in detri-
 mentum virtutis, nisi diceret veritatem: & sic est in
 proposito.

AD QUARTVM dicendum, quod vitium rei facit
 rem in praesenti esse minoris valoris, quam videat-
 ur: sed in casu praemisso in futurum res expectatur
 esse minoris valoris per superuentum negociato-
 rum, qui ab ementibus ignorantur. Vnde venditor,
 qui vendit rem secundum pretium quod inuenit,
 non videtur contra iustitiam facere, si quod futurum
 est, non exponat: si tamen exponeret, vel de pretio
 subtraheret, abundantioris esset virtutis, quamuis
 ad hoc non videtur teneri ex iustitiae debito.

I. lib. 1. ca. 7.
 tom. 5.

Opus 13. ca.
 3.

Hamil 38.
 in opere in
 periculis a
 meo co. 2.

Eodē loco.

¶ *Super Quaestione
 septuagesima septi-
 ma Articuli
 quartum.* **ARTICVLVS IIII.**
*Vtrum liceat negotiando, aliquid carius
 vendere, quam emere.*

IN ar. 4. eiusdem
 77. quae nota tria.
 Primum in corpore
 artic. ut scilicet scias
 discernere inter af-
 firmatione mali, &
 negotiatione boni.
 negotiatio namque
 propter lucrum est
 iniuri naturae, quod
 non affirmatur de ea
 malum, sed negatur
 bonum. Non enim est
 secundum se mala,
 quia si talis esset, nul-
 la intentione posset
 esse licita. Neque etiā
 secundum se bona,

AD QUARTVM sic proceditur.
 Videtur, quod non liceat nego-
 tiando aliquid carius vendere, quam
 emere. Dicitur enim * Chrysostomus super Mat-
 21. Quicumque rem comparat, ut
 integrā, & immutatā vendendo
 lucraretur, ille est mercator, qui de
 templo Dei eicitur. & idem dicit
 Cassiodorus super illud Psal. 70.
 Quis non cognouit literaturam, uel
 negotiationem, secundum aliam literā,
 Quid, inquit, est aliud negotiatio,
 nisi vilius comparare, & carius
 velle distrahere? & subdit, * Ne-

gotiatores tales. Dominus iussit eicci
 de templo; sed nullus eicitur de
 templo, nisi per aliquod peccatum.
 ergo talis negotiatio est peccata.
 ¶ 2. Præter. Contra iustitiam est, quod
 aliquid rem carius vendat, quam
 valeat, vel iustitiam emat, ut ex dictis
 apparet: sed ille qui negotiando
 rem carius vendit, quam emat,
 necesse est, quod vel iniuste emat, quod
 ualeat, uel carius vendat, ergo hoc
 sine peccato fieri non potest.
 ¶ 3. Præter. Hieron. dicit, Negotia-
 torem clericum ex inopie diuitiū
 ex ignobili gloriosum, quasi quā
 dam pestem fuge: non autem ne-
 gotiatio clericis interdicitur esse
 detur, nisi propter peccatum. ergo
 negotiatio aliquid vilius emere,
 & carius vendere est peccatum.

SED CONTRA est, quod Aug-
 dicit super illud Psal. Quoniam
 non cognouit literaturam: Nego-
 tiator auidus acquirendi, pro dā-
 no blasphematur, per pretium rerum
 mentitur, & peccat: sed haec vitia
 hominis non sunt artis, quae sine his
 vitijs agi potest, ergo negotiatio lic-
 tum se non est illicitum.

RESPONDEO. Dicendum,
 quod ad negotiatores pertinet cō-
 mutationibus rerum insistere. Vt
 autem Philosophus dicit in primo Po-
 litico, duplex est rerum commu-
 tatio. Vna quidem quasi natura-
 lis, & necessaria, per quam sit cō-
 mutatio rei ad rem, uel rerum, &
 denariorum propter necessitatem
 uitae: & talis commutatio non p-
 prie pertinet ad negotiatores, sed
 magis ad economicos, uel politi-
 cos, qui habent prouidere uel
 domui, uel ciuitati de rebus ne-
 cessarijs ad uitam. Alia uero com-
 mutationis species est uel dena-
 riorum ad denarios, uel quarum
 cumque rerum ad denarios, non
 propter res necessarias uitae, sed
 propter lucrum querendum.

Et haec quidem negotiatio proprie
 videtur ad negotiatores pertine-
 re, secundum Philosophum. Prima
 autem commutatio laudabilis
 est, quia deseruit naturali ne-
 cessitati. Secunda autem iustitiam
 tuperatur, quia quantum est de se
 deseruit cupiditati lucri, quae ter-
 minum nescit, sed in infinitum ten-
 dit. Et ideo negotiatio secundum
 se considerata quaedam turpitu-
 dinem habet, in quantum non
 importat de sui ratione finem ho-
 nestum, uel necessarium. Lucrum
 tamen, quod est negotiationis fi-
 nis, etsi in sui ratione non impor-
 tet aliquid honestum, uel necessa-
 rium, nihil tamen importat de sui
 ratione uitiosum, uel iustitiam cō-
 trarium. Vnde nihil prohibet